

פשר מיקום משנה א שבפרק ב

מאירי (יא ע"ב)

אין דורשין בעריות וכו' עקר כונת הפרק להשלים מה שכבר התחיל בביאורו מענין קרבנות החגיגה ולהתחיל בענין החלק השני בביאור טהרה הצריכה לעוסקי טהרות הן לחולין הן למעשר הן לתרומה הן לקדש ובמשנה הראשונה ממנה נתגלגל לבאר הדברים שאין דורשים אותם בפרסום ונתגלגל בכך על יד מה שנתגלגלו עניני עריות במשנה אחרונה של פרק ראשון ועל זה הצד יסוב ענין הפרק על ג' ענינים הראשון בענין הדברים שראוי להסתירם והשני בענין קרבנות החגיגה איזה מהם דוחה י"ט ולא שבת ואיזו אינו דוחה אף י"ט ואם סומכים עליהם אם לאו והשלישי במה שידוע שחייב אדם לטהר עצמו ברגל איזו טהרה אדם צריך לתרומה או לקדש ולכל עניני טהרות:

זכר המשנה (גייס משנה רי"הא"ב)

וראיתי להזכיר מקודם מה שברעיונותי סבוכות על דעת רבינו הקדוש ז"ל מפני מה סידר האי פירקא הכא בהאי מכילתין. ואשר עלה על רעיוני ודעתי הוא כך. מפני שנראה לן אשר נצטוינו לראות את פני מלכינו שלש פעמים בשנה היתה לטעם ע"ד שהזהיר אותנו החכם מכל אדם באמרו דע את אלקי אביך וגומר הנה כי כן בא הציווי במצוה הלזו באמרו יראה כל זכורך את פני האדון ד' ויש אם למסורת ד'קאָה כתיב ובלי ספק דהך ראייה הכוונה על ראיית השכליית והיא ההבנה כמ"ש רש"י ז"ל בחומש ע"פ וירא וירא שני פעמים דא"א לפרשו כפשטי' כי כתיב לא יראני האדם וחי וכתוב ופני לא יראו הא אין לך לומר אלא שנצטוינו להבין בג' רגלים בשנה את אלקי אבותינו רוממותו וממשלתו אשר בכל משלה והוא קדמון לכל דבר מראשותו. נמצא ואין עת אל מציאותו אחד ואין יחיד כאחדותו ומקרא מלא דיבר הכתוב אתה הראת לדעת כי ד' הוא אלקים אין עוד מלבדו והיינו דכתיב את פני האדון ד' כי זה השער אשר הצדיקים יבואו בו וז"ש מאה"כ השער הזה יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח... וזה לדעתי מאמרם ז"ל בסוכה דף ג"ה ע"ב ת"ל באחד שעריך לא אמרתי אלא בשעה שכל ישראל נכנסין בשער אחד יעו"ש ור"ל שכל ישראל מצווין לעלות בשער הלזה להראות אחדותו יברך ויתברך וזה לדעתי הס' אשר השלשה רגלים המה נגד שלשה אבותינו אברהם יצחק ויעקב שאע"ה היה מפרסם בכל העולם קדמות הש"י וז"ש הכתוב ויעתק משם ההרה מקדם לבית אל וגומר ויצחק אע"ה פירסום מציאותו יתברך וז"ש הכתוב וימצאו שם באר מים חיים. ויעאע"ה פירסם אחדותו יתברך באמרו שמע ישראל ד' אלקינו ד' אחד... וזה הי' כוונת רבינו הקדוש באמרו כאן אין דורשין בעריות בשלשה ובגמ' אמרו לשלשה תנן והי' קשה לי דא"כ קשיא למה קתני בשלשה. ועוד שנית דקאמר בגמ' בסתרי עריות וע"ש בפירש"י ז"ל ומ"ש עליו במהרש"א בח"א יעו"ש אבל לדרכינו כיון רבינו הקדוש ז"ל באמרו בעריות דר"ל שאין לדרוש ולגלות בשלשה אבות הנ"ל ועריות לשון גילוי הוא כדכתיב את מקורה הערה וכלומר שבשלשה ראשונות אין לדבר ולגלות מהם כלל כי שם לית כל רעיון תפיסה בהו כלל כדכתיבנא.

מורה נבוכי הזמן (שער י"ג, רבי מאן קריכא"ל)

נראה לנו שהמשנה סוף פרק ראשון דחגיגה: היתר נדרים פורחין באויר וכו', היא היתה תחלת מסכת הלכות קדמונית מאד, שהתחילה בהשכלה על הבדל שבין הלכות בערך אל מדרשן, ושניית המשנה הקצרה ורחבה באיכות "אין דורשין" ואחר משנת המחלוקת הראשונה בהלכות "יוסי בן יעזר אומר: לסמוך" וכו', ואחריה נארגה הלכת "בש"א מביאים", שנאה גם במסכת יו"ט. ואין אנו אומרים בזה אלא הרגשתנו. וקדמות המשנה נוכל לשפוט מזה שבברייתא (ירושלמי, חגיגה א', ח') כבר ר' אליעזר ור' יהושע בקשו כתוב או רמז כדי לחלוק עליה. וכבר הערנו על קוצר וקדימת ההלכות שבתחלת בבא קמא (השער הראשון למסכת נזיקין הגדולה), וגם חז"ל העירו שהשונה הראשון במ היה ירושלמי, כוונתם בזה, קודם החורבן שהיו הישיבות הגדולות בירושלים: אולם אחר החורבן היה רובם בגליל ומיעוטן בדרום למחוז ירושלים, כמו שהזכרנו בקודם (שער יו"ד).

י"ן אפסטיין

(מנצח) אונסו המשנה, ע"א' 994-995

חלוקת הפרקים לא תמיד נכונה היא... ישנן כמה וכמה טעויות ממין זה, שאינן טעויות הסופרים אלא טעויות ישנות של ה"תנאים" שוני המשניות, וכבר היו כמה מהם לפני הבבלי והירושלמי... א"א להבדיל בין פ"א מ"ח ופ"ב מ"א "אין דורשין בעריות בשלשה" וכו', שאינו אלא המשכו של מ"ח, שקרובה מאד דעתו של רנ"ק (מונה"ז שער יג) שמ"ח של פ"א היא תחילת מסכת חגיגה הקדומה, שהקדימו לה בתור פתיחה: היתר נדרים וכו' אין דורשין וכו' יוסי בן יעזר אומר וכו' (המחלוקת הראשונה), ואח"כ: בש"א מביאין שלמים וכו' (השנויה גם בביצה פ"ב מ"ד), ואח"כ הלכות ה"טהרות". אבל בתוספתא החלוקה בזה כמו במשנה.